

O TRUSTECH.

Co největšího stvořila naše doba? — Odpověď na tuto otázku byla by: **Trusty!** Trustové krále! Ty mocnější muže než jsou legitimní panovníci na trůnech, neboť ti vládnou jen v jedné zemi, oni však ve mnohých, ano nad zeměkouli! Tyto geniální tvůrce, již však dovedou jen počítati, ale tím přece zase dovedou více než celé lidstvo, neboť zničili národu, zlomili její moce a učinili ji neškodnou!

Co jest trust? Trust jest hospodářské sdružení, provedené způsobem nejdokonalejším a nejlogičtějším. Jest radostně vítán pokud zdokonaluje výrobní metody, zlacňuje výrobky a zboží, rozšiřuje výrobky, jichž lidstvo k životu civilisovnému potřebuje, a zachovává mzdu v přiměřené výši. Ale stává se větším postrachem než středověký mor, strašnější ranou než válka, stal-li se monopol, zničil-li všecky soutěže kolem a zvyšuje-li ceny nad obvyklou míru výdělku.

Od polovice osmdesátých let minulého století mluví se o trustech. Původem svým jsou zřízení anglického práva, stal se trust útvarem čistě americkým, zvláště tím útvarem dvou složek nejvyšší civilizace a nejprimitivnější, jak je poskytuje Amerika. Bylo třeba mnoho pokusů a mnoho úsilí, než trust na této americké půdě byl vypěstován. V podstatě není dovolena ani podle amerického zákonodárství organizace trustovní ba mnoho pokusů a mnoho úsilí, důvtipu bylo vynaloženo, než trustaři opanovali. Nyní však panují jak v nejvyšším sboru zákonodárném, senátu, tak v průmyslu, obchodě a dopravě; a nejen panují, ale absolutně a trůny jejich stojí na mohylách zničených existencí a jejich vláda jest tyranie.

Vývoj trustu jest na př. takový. Petrolej začali dobývat ve Spojených Státech r. 1859. Byla to výroba nebezpečná a nevyčerpá. Ač petrolej ku svícení prodával se tři až čtyřikrát dražší než nyní; bylo podnikatelům snáseti mnoho strasti. Obchod se surovinou ochromován byl velikými poplatky, opatřování sudů bylo nákladné, ztráta vytékáním byla značná, dovozní na drahách bylo přehnaně vysoké atd. Za těchto počátků vyniklo několik rafinerií, domohli se na drahých slev dovozního a obtojných náhrad a ostrou konkurencí zničili menší soutěžitele. Z takových šťastnějších podnikatelů tvořili se pak společnosti. Roku 1870 vznikla v Ohio Standard Oil Co. s kapitálem jednoho milionu dolarů. Ta brzy spojila se s jinými společnostmi téhož druhu, jako Clevelandskou Standard rafinerií, rafinerií v Pittsburgu, atlantickou rafinerií společností ve Filadelfii, Karlem Pratem v Novém Yorku a j. Takto upravena byla půda spojení ještě rozsáhlejšímu a r. 1882 vznikl z této standardové společnosti, z 38 společností jiných a z četných soukromých podniků — vesměs zabývajících se buď výrobou, buď rafinováním nebo dovozením petroleje — standardový petrolejový trust, Standard Oil Trust. Každá společnost, každý jednotlivý závod oceněn byl dle běžné tržní ceny a majitelům vydány certifikáty; závody staly se majetkem trustu. Tu však podnikání narazilo na zákonodárství Spoj. Států. Když soudy odepřely uznání jednotné organizace rozložené na území mnoha států, přetvořen trust ve 20 společností, s kapitálem celkem 100 mil. dolarů.

Trust jest majitelem anebo spravuje tři čtvrtiny celého petrolejového obchodu ve Spojených Státech. Má dosti moci, aby dik-

toval výrobu, za jakou cenu musí surovinu prodati. A zmocniv se dopravních společností sloučil je a rozšířil obrovskou síť potrubí po celé zemi, již dopravuje se petrolej přímo z pramenů do všech hlavních středisk rafinerie a odtud přečištěný dále do velikých měst k spotřebě nebo k vývozu. Takto petrolej je skutečně světlem celého světa. Je dopravován všude, kam kolo dojde a kde noha vebloudí se udrží. Karavany táhnoucí pouští Saharou obtíženy jsou Prattovým Astraem (petrolejem) a sloni indiští dopravují sudy standard white.

Až potud je působnost trustů blahodárná. Zlacinil a zvýšil jakost petroleje. Zlacinil dopravu zdokonaliv vozy, potrubí, nádržky, parníky, zřídil ložnice a skladiště; sloučil výrobu rafinovaného petroleje se vším souvisícím průmyslem a využíval veškerého pokroku na získání nových vedlejších výrobků a jednateli svými rozšířil obchod po celém světě.

Ale klesla-li v dřívějších letech cena petroleje zdokonalením výroby a úsporami při rafinování, lopravě atd., od r. 1882, kdy založen byl trust, cena už neklesá přes veliký zisk, jež podílneji berou. Stížnosti se ozývají na všech stranách; tu zvýšil trust ceny suroviny tak, že zničil konkurenta, pak cenyrazil k zemi; majitele pramenů si podrobil a je donutil, aby vydali svůj majetek trustu; na to ceny hned vyňal do výše. Tu stlačil ceny suroviny v jižním Rusku, a diktuje Evropě ceny petroleje. Kdekoli pokoušela se nezávislá společnost zaujati místo a lobýti půdy, trust byl jejím nejzřetším odpůrcem, skupoval její keie anebo ji zničil bezohlednou soutěží. Dnes trust panuje na všech čtvrtinách zeměkoule, jemu vzdoruje již jen několik velkých podniků.

Ale obrovský rozmach obchodní není výsledkem zjednodušení a zdokonalení výroby a zlacnění výrobků. Ale prostě a zkrátka — podvodu! "Otec a pěstounem trustů byly dráhy, vyměňující různé tarify" zjistila komise, jež zkoumala vývoj trustu. A úředníci trustu doznali před komisí, že dráhy poskytovaly při dopravě nákladů trustových tajné výhody, slevy a refakce, ač zákon tajné refakce zapovídá, a tím zničil a nemožnil existenci konkurentů.

To je typický příklad vývoje trustů, ať uhelného, ocelového, železářského, masného, cukerného atd. Zničil konkurenci, opanují dráhy a vykořisťují obyvatelstvo. Když pak letos Upton Sinclair odhalil, jaké neuvěřitelné zlořády panují na jatkách chicagských, jež jsou majetkem masného trustu, uchvátilo rozhořčení celou zemí a tehdy nastala nejpříhodnější loba, aby president dal ve veřejném listě ke kongresovému členu za Indianu, J. E. Watsonovi, hečlo, vystoupiti proti trustům a zloiniti monopol velikého korporativního majetku a to moci zákonů, jež kongres nyní je a jeho přechůdce vydal.

Tímto vystoupením vzrostla veliká popularita presidentova ve všech kruzích, jež jsou proti trustům. Ale trusty samy o sobě jsou zřetší moci než president i kongres. Rozvine-li se skutečně zápas mezi zemí a trusty, nebude chýk a není předem jisto, kdo bude poražen a kdo zvítězí. Maou zkoušku uzmíme o příštím volebním zápase o místo presidenta. Celá volební kampaň bude sledována nejen Amerikou, ale i Evropou a ostatním civilisovaným světem s pozorností horečnou. Neboť konec konců má na kampani té zájem i nejzastrěnější vesnice na českomoravském pohorí.

Válčí-li dva legitimní panovníci na trůnech a jejich národové, tře-

se to jejich dvou zemí a sousedů. Válka s králi trustovými zasahuje však bezmála do domácnosti jednoho každého z nás. A v tom jest jedna ze známek a jedno ze znamení nového věku a světa proti světu a věku starému.

Pl. Rosie Kretschmer

ranhojička

a vyrábějíva proslulé

české kořeně a bylinné masti s drubý

Léčí kostižer, revmatism, čerťvé nebo zastaralé rány, oční neduhy, vyrážky, lišej atd. Tyto masti vyléčily sta trpících a pro svoji spolehlivou léčivost nemají sobě rovných. Navštivte ji osobně nebo dopište; udajte popis své choroby

Krablička 5 uncí.....50c

Na venek poštou.....55c

Adresujte:

Mrs. Rosie Kretschmer,

1942 So. 16th St., Omaha, Neb.

Mohu prodati váš pozemek neb obchod

Nezáleží na tom kde se nalézá.

Majetky a obchody všeho druhu prodávám rychle za hotové ve všech částech Spojených Států. Nečekejte. Pište dnes a popište, co máte na prodej a udajte na to cenu za hotové

Chcete-li koupiti

Jakoukoliv obchod neb pozemek kdekoli, za jakoukoliv cenu, sdělte mi písemně, jaké jsou vaše požadavky. Mohu vám uspořádat každé peníze.

DAVID P. TAFF

pozemkový jednatel.

415 Kansas Avenue, TOPEKA, KANS.

Čeští rolníci pozor!

My máme na skladě všechno hospodářské nářadí. Nyní nabízíme vám naše

vyráběvače na braubory.

Je to výtečné nářadí, bez něhož se neobejde žádný pěstitel braubor, řepy, mrkve a jiných plodin kořenových.

Prodáváme vše, čeho je třeba pro dům a hospodářství

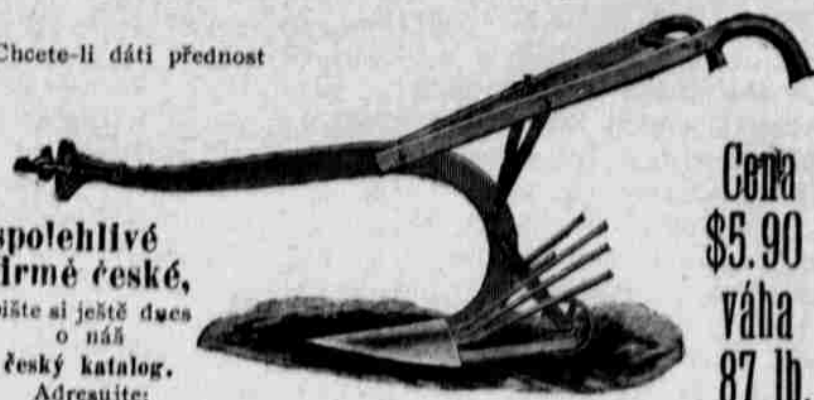
Nízké tovární ceny, řádná obalaha, přímé poctivé jednání.

Chcete-li dáti přednost

spolehlivé firmě české, pište si ještě dnes o náš český katalog.

Adresujte:

U. S. Mail Order House,
Marshall Boul. and 21st St., Chicago, Ill.

Cena \$5.90
váha 87 lb.

A. N. Frick & Son Co.

Vel. obchodníci a importéři

LIHOVIN a LIKÉRŮ

Nástupel firmy: L. Kirscht Sr., Frick terbeta.

Tel. 544. 1001 Farna. ul., Omaha

Zánět svalů.

Vystavení se větru neb pouhé nachlazení kůže působí často těžký případ bodavě bolestného rheumatismu. V takovém případě není naprosto lepšího prostředku k odstranění otoku a k umírnění bolesti nežli

Severův Olej Sv. Gotharda

Jest to nejlepší mazání pro všechny rheumatické a neuralgické případy, pro popálení, opaření, vyvrtnutí, poštipání hmyzem, atd. Cena 50 centů.

Zánět ledvin.

Jest málo chorob tak bolestných neb tak vážných jako tato. Zachraň se před osudnou Brightovou nemocí užívaje v čas

Severova Sílitel ledvin a jater.

Cena 75c. a \$1.25.

Zápál plic.

Náhle ochlazení má často za následek poražení plicního tkaniva, tak že každý, kdo jest náchylný k některé poruše dýchacího ústrojí, měl by ihned účinně zaříti k

Severovu Balsámu pro plíce.

Cena 25c. a 50c.

Zánět žaludku.

Žádná choroba nepůsobí tak mnoho prudkých bolestí, ale zase málokterá se dá tak snadno vyléčiti, jestliže při prvních známkách žaludeční choroby sáhne pacient k pravému prostředku, kterým jest

Severova Žaludeční Hořká.

Cena 50c. a \$1.00

Zánět srdce.

Jest nebezpečno odkládati, jestliže srdce a jeho jemné blánky jsou chorobou stříženy. Hledej ihned prostředku ulevujícího a kup si

Severův Síltel Srdce.

Cena \$1.00

U všech lékárníků.

Lékařská porada zdarma.

W. F. SEVERA Co. CEDAR RAPIDS IOWA